

OAZE K' IK HEN DEN EERSTE PRIJS, KOOK MIJN MOEDER PAP MEE RIJS

Deel II

HET LOON DER NEISTIGHEID of

de plechtige intrede van primus Hellebaut te Gent

Op 13 augustus 1793 werd Jan-Baptist Hellebaut uit Gent, leerling van de Katholieke Universiteit van Leuven uitgeroepen tot primus in de filosofie uit 400 concurrenten. Sinds de stichting van de Leuvense universiteit was het de vierde Gentenaar die deze eer te beurt viel. De vorige laureaten waren : Gregorius De Becker in 1511, Hubertus Baelen of Raelen in 1567 (volgens Prosper Claeys) en in 1681 Judocus Goethals, aartsdiaken van het bisdom Gent.

Dit nieuw succes, nu van de jonge Hellebaut, werd te Gent met een onbeschrijflijke uitbundigheid onthaald. Men besloot onmiddellijk een triomfantelijke intocht en schitterende feesten te organiseren. Men bepaalde de datum op 25 augustus 1793. Iedereen toog aan het werk : het gemeentebestuur, de gilden, de corporaties, de broederschappen en particulieren; allen wedijverden met een uitzonderlijk animo om het een buitengewone luister en nog nooit eerder geziene luxe te geven, zodat het onvergetelijk feest een eer zou zijn voor alle Gentenaars.

Het eerste waar men zich om bekommerde was de organisatie van de welkomststoet die de primus tegemoet moest treden buiten de Brusselse Poort. Reeds 's anderendaags namen de schepenen alle nodige maatregelen die zij in een besluit van 33 artikels bekend maakten onder : "Etiquette, order ende optocht van den Prael-Treyn, ter onthaelinge van den zeer geleerden Heer Joannes Baptista Hellebaut, tot primus der Philosophie uitgeroepen binnen Loven, den 20 augusti 1793, en den 25 der zelve maend tot zijne Geboortestad Gend wederkeerend. (Fig. 1)

Op 13 augustus 1793, te 8 u. 's morgens, werd Jan-Baptist Hellebaut uitgeroepen tot *Primus* - de vierde Gentse *Primus*! - en wel met eenparigheid van stemmen. Hij overkwam, aldus zijn vriende Cornelissen, 'toutes les préventions', die wellicht aan zijn rumoerigheid toe te schrijven waren.

Reeds op 15 augustus meldde de *Gazette van Gend* dat zij 'door eene estafette de aengenaeme tydinge' vernomen had, en prees zij de student die 'zijne kleyne scholen gedaen (had) bij de eerw. Paters Augystijnen alhier'. In de avond van 13 augustus hadden de drie klokken van Jan-Baptists parochiekerk, Sint-Jacobs, in vreugde geluid, terwijl zijn geburen hun huizen verlichtten.

Vooreerst werd de *Primus* te Leuven zelf plechtig gevierd. Bij de proclamatie der uitslagen op 20 augustus waren de studenten in 't wit gekleed, met rode lin-

De Gentse primus Jean-Baptist Hellebaut (1774-1819), eerste decaan van de faculteit der Rechtsgeleerdheid en Rector Magnificus voor het academiejaar 1819-1820 van de jonge Gentse universiteit.

(Prentenkabinet Rijksuniversiteit Gent)

Fig. 1. Bibliotheek Rijksuniversiteit Gent. G.13638⁵.

ten, en hun hoed was met pluimen versierd. Na de officiële gelukwensen van de Rector Magnificus, van de professoren en van de twee Gentse voorschepenen die de Leuvense ceremonie bijwoonden, werden nog Latijnse verzen (*Cantilena Lili*) voorgedragen namens het college 'De Lelie', en vervoegde de lauraat zich eindelijk bij zijn studiemakkers; er waren heildronken in te stellen, en 't was toen weeral gelijk nog heden : waar men daarmede begint, weet men kwalijk van uitscheiden.'

Ook het Gentse stadsmagistraat besloot de *Primus* royaal te vieren bij zijn terugkeer naar de geboortestad op zondag 25 augustus 1793. En inderdaad, het werd als de intrede van een zegevierend Veldheer, ja van een aanbeden Vorst; 'jamais souverain ne fut reçu avec autant de faste'.

Ondertussen werkte men onverpoosd verder aan de versiering van straten en pleinen "alwaer de Cortège zal passeren, alsdan op het alderprachtigste zal ingehaelt worden, te weten : de Keyzer-Straete, Vijf-Wind-Gaten, Braband-Straete, Kauter, Zonne-Straete, Veld-Straete, Volder-Straete, Koorn-Merkt, Hoyaert, Breydelstege, Hoogbrugge, Veirle-Plaetse, Geld-Munte, Vrouwe-Broeders-Straete, Steen-Straete, Sluyzeken, Oudburg, Ajuyn-Leye, Groensel-Merkt, Lange Munte, Vrijdag-Merkt, Oude Vlasch-Merkt, Kamer-Straete, Koning-Straete, Zand-Berg, Bieze-Kapelleken, S. Jans-Straete, Parade-Plaetse ende Hoogpoorte. De straten moesten ook van alle Grys (afval), Mesthopen, Modder ende Vuyligheyd gezuuyvert worden". (Fig. 2)

Alle huizen en openbare gebouwen waren bevlagd. Meerdere zegebogen werden langs het parcours opgericht. Overal waren bloemen, boompjes, groen, vlaggen, spandoeken, inscripties, chronogrammen (2), emblemen, allegorieën en deviezen geëtaleerd aan of op de gevels. Zelfs bewoners van zeer verafgelegen wijken, waar de stoet niet eens voorbijkwam, hadden niet nagelaten hun huizen te versieren.

De politie had de handen vol en had meerdere ordonantiën uitgevaardigd om de orde te handhaven, gezien men een ware volkstoeloop verwachtte.

Er werden vier schepenen verkozen om de primus aan de stadspoort af te halen en hem het beste toe te wensen. De schepenen verlieten het stadhuis om twee

6 13 638 =

D'OFFICE.

Lzoo op Zondag toekomende, wezende den 25. dezer, den Heer JOANNES BAPTISTE HELLEBAUT, PRIMUS der vermaerde Universteit van LOVEN, binnen deze Stad zynen Intrede zal doen, ende alsdan op het alderprachtigste zal ingehaelt worden, ende dat het noodig zal zyn, dat de Straeten ende Plaetsen, alwaer de Cortége zal passeren, te weten: *Keyser-Straete, Vyf-Wind-Gaten, Brabanddam, Braband-Straete, Kauter, Zonne-Straete, Veld-Straete, Volder-Straete, Koorn-Merkt, Hoyaert, Breydelstege, Hoogbrugge, Veirle-Plaetse, Geld-Munte, Vrouwen-Broeders-Straete, Steen-Straete, Sluyzeken, Oudburg, Anjuyn-Leye, Groensel-Merkt, Lange-Munte, Vrydag-Merkt, oude Vlasch-Merkt, Kamer-Straete, Koning-Straete, Zand-Berg, Bieze-Kapelleken, S. Jans-Straete, Parade-Plaetse* ende Hoogpoorte, van alle Grys, Mesthoopen, Modder ende Vuyligheyd gezuuyvert worden; ZOO IS 'T, dat HEER ende WETH een ider die het aengaet, ordonneren van binnen den tyd van twee dagen naer de Publicatie dezer het voorzeyd Grys, Mesthoopen, Modder ende Vuyligheyd, waer inne het zelve zoude mogen bestaen, zullen hebben te weiren, midsgaders de Seppen ende Goten van alle Vuyligheyd zuiver te houden, op de Boete van twaelf Guldens, te verdeelen in conformiteyt van de Concessie Caroline dezer Stad, ende op pene dat zulks t'honnen koste van Office-wege zal worden gedaen.

Ende op dat niemand danof en zoude pretexeren cause van ignorantie, zal Deze naer Publicatie met den Trompette geaffixeert worden na costume.

Aldus gerefolvceerd in het Collegie den 21. Augusti 1793.

Ond. J. I. VAN DER BEKE.
Zy geleyd in handen van Myn Edelen Heer den Hoog-Bailliu. Actum date ut supra.

Ond. J. I. VAN DER BEKE.
Den onderschreven Procureur d'Office van myn Edelen Heer den Hoog-Bailliu, mids des zelfs Edelheids absentie, verklaert te consenteeren in de Publicatie ende Affixie Dezer. Actum date ut supra.

Ond. E. J. HUYSMAN, Proc.
Gepubliceerd by consent van Heer ende Weth met den Trompette ende Affixie als na Costume. t'Oirkonden als gezworenen Klerk ter Greffie. Dezen 21. Augusti 1793.

Ondt. F. TELLERS.

Tot GEND by JUDOCUS BEGYN, gezworenen Stads-Drukker, op d'Appel-Brugge in den Engel.

Fig. 2. Parcours van Praalstoet en bevel de straten te reinigen. Bibl. R.U.G. G. 13638.

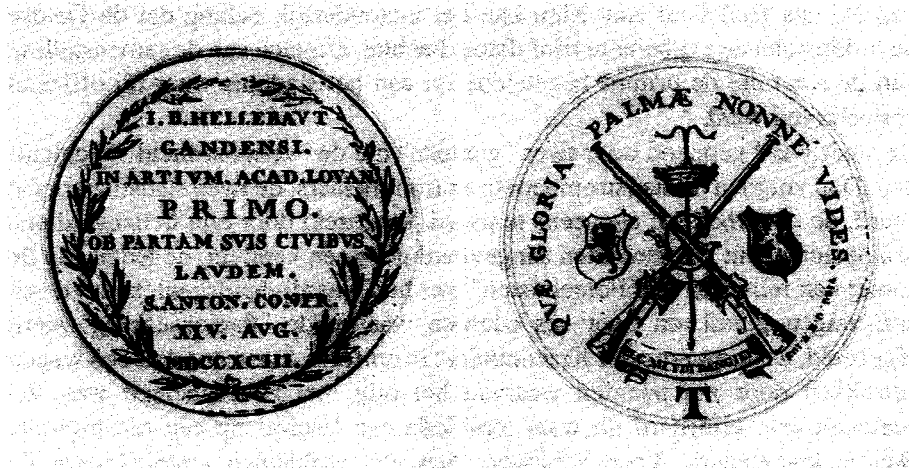

Fig. 3. Ontwerp van erepenning voor de inhuldiging van J.-B. Hellebaut door de Sint-Antoniusgilde van de bukschutters met hun devies "Elc meyd dangier" : Ieder mijdt gevaar. Het origineel ontwerp is in spiegelschrift. Wij hebben de tekst voor U leesbaar gemaakt (Bibl. Rijksuniv. Gent G 13638).

Tekst verso : "Aan J.B. Hellebaut van Gent
Primus in de Vrije Kunsten
van de Universiteit van Leuven.
Uit erkentelijkheid voor de eer
daardoor aan zijn medeburgers bewezen.
Sint-Antoniusgilde
25 augustus 1793"

Tekst recto : letterlijk :
"En daarom, de glorie van deze erepalm,
ziet hij het of niet soms?" of
"Is de roem van deze erepalm U derhalve
niet duidelijk?"

zodat wij deze tekst uiteindelijk als volgt moeten begrijpen :
"De roem van deze erepalm is voor iedereen klaar."
(vertaling E.H. L. Collin)

uur 's middags vergezeld van de groot-baljuw met zijn hellebaardiërs geëscorteerd door trompetters, timbaliërs (keteltromspelers), en een detachement stadssoldaten vergezeld van de vier hoofdgilden : de boogschutters van Sint-Joris en Sint-Sebastiaan, de busschutters van Sint-Antoone en de schermgilde van Sint-Michiel. De Sint-Antoniusgilde had ter dier gelegenheid zelfs een penning laten slaan (fig. 3).

Ondertussen verzamelden alle personaliteiten en groepen of verenigingen die aan de praalstoet moesten deelnemen, zich in de omliggende straten van de Brusselse Poort en de Keyzerpoort. Uiteindelijk kondigde kanongebulder van de musketterie begeleid van klokkengelui de ongeduldig wachtende menigte die samengeperst stond in alle straten van de wijk, omstreeks drie uur de komst

van Primus Hellebaut aan. Men kan het uitzonderlijk belang dat de Gentse bevolking aan de exuberante triomfstoet hechtte, afmeten aan de samenstelling van de stoet die de primus begeleidde tot aan het stadhuis waar hij officieel verwelkomd werd.

De stoet werd geopend door twee "genieën" die de "vermaardheid" begeleiden. Dan volgden de stadstrompetters en trommelaars, de twee stadsmajors te paard, de onderbaljuw, eveneens te paard, vergezeld door zijn hellebaardiers, een detachement stadssoldaten aangevoerd door een kapitein, de leden van de kamer van rethorica "De Fonteinisten" met hun waardigheidskentekens en een praalwagen getrokken door zes paarden waarop de "Parnassusberg" werd afgebeeld, de corporatie der Kraenkinders in uniform, eveneens met een wagen getrokken door zes paarden waarvan het tuig met zilver belegd was. Zij beeldden een wijngaard uit waar temidden een Bachus op een ton troonde. Daarna kwamen de Vrije Schippers met hun emblemen gevolgd door de Vleeschhousers en de Visverkopers in groot uniform te paard en de paters Augustijnen met hun leerlingen. Hellebaut had nl. zijn studies gedaan in hun college. Zodoende hadden die er sterk aan gehouden met bijzondere praal aan de stoet deel te nemen, waarbij hun oudleerling in de bloemetjes gezet werd. Zij hadden daartoe een heel bijzondere stoet-in-de-stoet gevormd met ruiters en verschillend gecostumeerde groepen die allerlei "verbeeldingen" weergaven waarvan de beschrijving zich bevindt in het programma genaamd : "Order en optocht des Ryd-Prael onder de bestieringe van de Eerw. Paters Augustynen van Gend in het plechtig ontvangen van den uytmuntenden en geleerdsten Heer Joannes-Baptista Hellebaut, die in hun collegie de Grond-Regels en den Poësis heeft gehoort, wederkeerende nae Gend zijne Geboorte-Stad, naer den Lauwerkrans behaeld te hebben in de verheven konsten tot Loven" (Fig. 4).

Daarna volgden de leerlingen van het Koninklijk College, de studenten in de filosofie van de Leuvense universiteit en ten slotte in al zijn glorie, op een wit paard : de primus, voorafgegaan door allerlei allegorische groepen, waaronder Liederick De Buck, eerste "forestier" van Vlaanderen, Apollo en de hele Parnassusberg, de Maagd van Gent, enz... De primus werd gevolgd door de professoren in de pedagogiek van "De Lelie", waar J.B. Hellebaut toe behoorde, in een koets getrokken door 4 paarden. Groep 14 waren de schepenen omringd door de hellebaardiers van de groot-baljuw en 15, de leden van de vier hoofdgilden met hun kentekens, banieren en schilden, allen in groot uniform. Daarna volgde een sliert koetsen met de familie van de primus. Zijn vader, Willem Hellebaut, was horlogemaker en zijn moeder, Marie Minne, behoorde tot het Vleeschhousersambacht. Zij woonden in het Valkestraetje, een dwarsstraatje tussen de Veldstraat en de Leie; daar werd hun zoon in 1774 geboren. Volgden dan : de voorzitter en de oudste leden van de Raad van Vlaanderen, de rentmeester en de procureur-generaal van Zijne Majesteit, de kamerheren van het hof, de bisschop van Gent, de abt van Sint Pieters, de abt van Baudeloo, de

O P T O C H T,

BESTIERD DOOR DE EE. PP. AUGUSTYNEN.

F A M A.
Philippus Pecksteen.
C R E S C E T.

Studenten gelykformig gekleed.

J. Driessens.
B. van den Berghe.
Franc. Neetesonne.
Lud. van Coetsen.
Augustus d'Elseghem.
Joannes Collier.
Jac. de Vleshoudere.
Bernardus Manilius.
Adrianus Ruysinck.
Jos. de Meulemeester.
Petrus le Ducq.
Bald. Touffyns.

De Rechtveerdigheid.
Eugenius Regnaur.
De Maetigheid.
Petrus van der Scheiden.

Den GENIUS van het Collegie openende den algemeynen Optocht.
Carolus Neyt.
A D L A U R O S A L U I.

Den Standaard-Draeger van het Collegie.
Jacobus Merry.

Den Gods-Dienst verbeeld door
Josephus Strabant.
I N I T I U M S A P I E N T I E T I M O R D O M I N I .
Verzeld door
D E V I E R G R O N D - D E U G D E N .

M I N E R V A
Zittende op eenen Prael-Wagen.
Carolus Reylof.
M E O F I T N U M I N E V I C T O R .
G R A M M A T I C A .
Ludovicus Brauwer.
A D L A U R O S I N S T I T U I .

M E R C U R I U S T R I S M E G I S T E S ,
Koning van Egypten, eersten Uytvinder van den
A. B. C. ende Wetenschappen, gevolg van twee
Mooren en eenige Egyptenaers.
Carolus Antheunis.
A B H O C P R I N C I P I U M .

E R A T O .
Zang-Goddinne der Dicht-Konst.
David de Jonge.
H U N C C O R O N A V I 1790 .

M O O R .
Car. van Outrive.

Joannes van Oost.
Petrus Wille.
Petrus van Beerlere.
Franciscus Boghaert.

E G Y P T E N A E R S .

F A M A.
Franciscus van Loo.
C R E S C E T.

Studenten gelykformig gekleed.

Car. Blyau.
Petrus de'Beer.
Petrus Benau.
Jos. de Potter.
Joannes de Witte.
Joannes Duprez.
Bern. Collier.
J. B. de Ruyck.
L. van der Maeren.
Jos. van de Walle.
Car. Touffyns.
Emmanuel de Giez.

De Standvastigheid.
Aug. Lanckswert.
De Voorzichtigheid.
Josephus de Mulder.

M O O R .
Augustinus Martens.

Bern. Witenhove.
Car. van Wouterghem.
Petrus de Geyter.
J. B. van der Haeghen.

Fig. 4. Samenstelling van de optocht door de Paters Augustijnen Bibl. Rijksuniv. Gent G13638.

abt van Drongen, de prior-kerkvoogd van Waarschoot, de kanunniken van het kapittel van Sint-Baafs, de kanunniken van het kapittel van Sint-Veerle, de leden van de bestendige deputatie van de Staten van Vlaanderen, de députés van de jurisdictie van Sint-Baafs, de genodigden uit de zeven parochies van de stad, de commandant van het Spanjaardenkasteel, de directeurs en leraars van het Koninklijk College, de klerus van Sint-Jacobs - de parochie van de primus -, de vertegenwoordigers van de Kamer van Koophandel, de vertegenwoordigers van de Akademie voor Tekening- en Schilderkunst en Architectuur, uiteindelijk gevolgd door een bonte stoet van personen van allerlei rang en stand per koets. Als 37e groep sloot een detachement stadssoldaten aangevoerd door een onderluitenant de stoet af.

Ten einde nu aan zo'n groot mogelijk aantal kijkers de mogelijkheid te geven de primus in levende lijve te zien en de enorme stoet te kunnen bekijken was een zeer uitgebreid parkoers in de stad uitgestippeld. We maakten er hoger reeds melding van (Fig. 2). Gedurende dit parcours hield de stoet even halt ter hoogte van de Sint-Veerlekerk in de Volderstraat (waar zich nu de aula bevindt), waar een beurtzang ten beste gegeven werd in de kerk (Fig. 13). Op het einde van de Geldmunt hield de stoet opnieuw halt, waar de primus zich in de Augustijnenkerk begaf en men de Salva Regina ten gehore bracht. Men maakte een derde halte aan de Sint-Jacobskerk waar men eveneens een beurtzang hield. Men stapte dan nog eens een laatste maal af aan de Sint-Baafskathedraal, waar de bisschop, prins de Lobkowitz, aan het hoofd van het kapittel het Te Deum zong ter ere van de winnaar.

Toen men eindelijk op het stadhuis aankwam werd Hellebaut door twee schepenen ontvangen en naar de schepenbank van de Keure geleid, waar hij door de eerste raadspensionaris een zilveren lampetkan met dito bekken overhandigd kreeg in naam van het gemeentebestuur. Zij was prachtig gegraveerd en bevatte eveneens een geldsom ter waarde van 100 dukaten. We zullen zien dat vanaf dat ogenblik zilveren voorwerpen zeer in trek zullen zijn als geschenk.

Na de officiële ontvangst werd een banket aan de primus aangeboden in de troonzaal van het stadhuis. Alle autoriteiten en de "fine-fleur", "le tout-Gand", deed zich aan rijke tafelen tegoed. De held van het feest mocht aan het hoofd van de tafel plaatsnemen tussen de twee hoogste kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders : de pauselijke nuntius Brancadora en de bisschop van Gent, prins de Lobkowitz. Men droeg er Vlaamse, Franse en Latijnse gelegenheidsverzen voor (Fig. 5) en een cantate, gecomponeerd door de Gentse musicus P. Verheyen werd er ten gehore gebracht (Fig. 6). Het publiek werd vrij toegelaten om een kijkje te nemen in de banketzaal en honderden mensen schoven dan ook aan om zich met grote ogen aan deze luxe te vergapen en een glimp van het banket op te vangen.

Opdat de dag echt goed gevuld zou zijn, nodigden twee schepenen J.-B. Helle-

DANK-VAËRS,

Ter Eere van den Hooggeleerden Heer, den Heer
JOANNES BAPTISTA HELLEBAUT,
 PRIMUS van het Academic te LEUVEN.

JUICH, juich, om uw geluk! ô Edele GENTENAAREN!
 Den Zeege van om Hoog beftmaald U in den HELD,
 Wiens loyfter thans den roem een 's Vorft kan evenaaren,
 En zyne Heldendaën, in Edele Wysheyd fleid.

~~*

Ja, achtere Edele Rei, van waare Kunftmeccenen,
 Zie eenen *Salausai* in uwen ommering!
 Een *Sammel*, al vroeg door 's Hemels gunft befehenen,
 Een *Socrates* die zelfs eene Hemel-gaaf onving...

~~*

Wie moet in defen Staat U niet alle Eerbied toopen?
 Wie roemd niet de Eere-Kroon waar mîe Gy bilijk praeld?
 Wil myne flaauwen Steun, en zwakken Dank verfoehoen!
 Was fier'ling heeft de kragt die uwen Glori maald?

Wy danken voor de gunft, die wy van U ontfangen!
 Dat ge ons vereeren wild met zulk een Goddelyk Man!
 Wy fmeeken uwe gunft aanhoudend te erlangen:
 Waar van men reeds een ftiaal op 't klaarft befpouren kan.

~~*

Zoo 's Hemels Majefteit myn wenfchen wil verhooren,
 Dan Zeegeu by U fteeds door zyn mildadigheid,
 Dan ziet gy nooit uw ruft nog uw genoegen flooren!
 Dan blyve U fteeds zyn' Zoege en zyne gunft bereid.

~~*

Ja 's Hemels goedheid toond U thans zyn' ryken Zeegeu,
 Daar hy uw Stad befchenkt, met eenen aardlichen God,
 Gy hebt dien Wysgeer van zyn mitde hand verkregeu:
 Een waarlyk edel Menfch is 't grootft gefchenk van 't Lot.

~~*

Wat Vorft bezit een Kroon, die hem meer glans kan geven,
 Dan die, ô HELLEBAUT, Uw Wyzen Krays verneerd!
 ô! Dat Gy lang, voor Stad en Burgerij moogt leeven:
 En hen een waardig Pand der Maatfchappyn wierd!...

~~*

Voor 't lauffte, Edele Rei, wy danken duizend maalen,
 Voor de Eer aan ons betoond op dezen grooten dag:
 Zoo Uwe edele Gunft voortaan ons blyft beftraalen!
 Dan is den Wenfch vervuld die in ons harte lag.

Uit achting opgedraagen door J. A. Roos.

Fig. 5. Vlaams "Dank-vaêrs" door J.A. Roos. Bibl. Rijksuniv. Gent G13638.

CANTIQUE

Mis en Musique à gran ..

R Amenez les Chants & les Fêtes,
 Jeunes Gantois, foyez joyeux!
 De belles fleurs parez vos têtes,
 Et célébrez ce jour heureux.
 Terminant fa course fublime
 HELLEBAUT comble nôtre espoir;
 Et comme un frere magnanime
 Vient en trionphe nous recevoir.

Vous le voyez ce jeune Alcide
 Qui, dans la Lutte des beaux Arts
 Par fon efprit ferme & rapide,
 S'est attiré tous les regards.
 On prévoit longtems la conquête
 Qui devait le récompenser;
 Et la Palme érait déjà prête
 Avant qu'il ofa la fixer.

Gand, vôtre honte eft effacée
 Levez la tête, après cent ans!
 Votre mémoire eft replacée
 Dans les annales des favans.
 Et s'il a fallu d'un long âge
 Attendre ces faveurs du Ciel...
 C'est qu'il nous defirait un fage
 Dont le nom ferait immortel

*Les paroles font de Mr. Van Acker.
 Musique de Mr. Verheyen.*

HYMNE.

Nous te rendons hommage,
 ô Dieu de bonté!

Fig. 6. Cantate door P. Verheyen, uitgevoerd op het stadhuis op 25 augustus 1793. Bibl. Rijksuniv. Gent G13638.

Fig. 7. Links : Ingangkaart voor het bal aangeboden door het stadsmagistraat van Gent op zondag 25 augustus om 11 uur 's avonds in het theater van Sint-Sebastiaan ter gelegenheid van de ontvangst van de Primus van Leuven.

Rechts : Uitnodiging : "De abten die deelgenomen hebben aan het souper dat plaats had de 25e van deze maand op het stadhuis, hebben de eer Dhr. Pierre de Goesin uit te nodigen op de maaltijd die in dezelfde zaal zal plaatsgrijpen op dinsdag de 27e om 8 uur 's avonds.

(Bibl. R.U.G. G13638⁴¹)

baut uit hen en hun escorte te volgen naar het theater van de Sint-Sebastiaansgilde op de Kouter, waar hem een groot bal aangeboden werd door het stadsmagistraat (Fig. 7). Dit theater bevond zich ongeveer op de plaats van de huidige opera.

Diezelfde avond was er ook een algemene verlichting van de stad. Alle bezienwaardigheden, gildehuizen en woningen, van somptueuse hotels tot schamele werkmanshuisjes waren verlicht. Voor de vensters werden dan meestal kaarsen ontstoken. Soms waren er lampions aangebracht.

Hierboven spraken wij reeds over allerlei inscripties die her en der aangebracht waren op huizen en triomfbogen. Een groot aantal van hen werd verzameld in een publicatie getiteld : "Generaele Verzameling van al de jaer-schriften, verzen, enz..., waermede de stad Gend heeft versierd geweest op den 25 augusti 1793 ter onthaelinge van den zeer geleerden heer Joannes Baptista Hellebaut, als PRIMUS der philosophie in de vermaerde Universiteyt binnen Loven". Als aardigheid laten we er hier enkele volgen. In de Veldstraat recht over het Valkenstraetje waar Hellebaut geboren was, las men :

"t Is in dit straetjen al te doen.

Men maekt hier jongens van fatsoen,
Die zijn door hun zeer scherp verstand
Geworden Primus van het land."

Voor het huis van Hellebauts ouders :

"Dees kleyn gebouw is wel ons agting waerd,
Al is 't van geen porfier of marmarsteen geheven :
Dat groot vernuft, wiens naem ons eerbied baerd,

Ontfing hier eerst het leven.
Hier is noch geld, noch goed, noch parchemin te vinden,
't Is nochtans in dit Huys dat Hellebaut, myn vrienden,
Zoo deftig een verstand,
Gekweekt is tot den trap van Primus van het land."

In de Veldstraat, volledig met boompjes versierd, kon men rechtover het Valkenstraatje, waar Jan-Baptist geboren was, het volgende chronogram lezen :

"In Deze bUurt ontfing D'heer heLLebaUt het LeVen,
Die tot haer LUYster hIer Is aLs VerheVen."

En aan nog een andere woning :

"Jan is een vieze knaep, hy heeft ze al bedrogen,
Hy is tot op den trap van Primus toe gevlogen,
Doch boven al het gonn' dat men te Loven leerd,
Weet hy nog iet of wat, 't geen zyn vernuftheid eerd.
Zegt dan wat dat hy weet? Hy kend ook de Planeten,
Hy kend des werelds loop, den gonnen der Cometen,
En de Philosophie die kend hy heel na wensch.
Wat weet hy dan noch meer? De Regten van den Mensch'

Aan het huis van de "achterwaarsterigge" die Hellebaut ter wereld hielp :

"Hier woont Belleken :
Z'hielp den Primus uit 't kapelleken."

En bij de pasteibakker recht over de Augustijnen :

"Hellebaut, nu zoo hoog gezeten,
kwam hier dickwerf tarten eten."

Nog een huis op de Ajuinlei :

"De vreugden zyn zoo groot in onze Gendsche stede,
Dat zelfs den zeugeling deeld van de blydschap mede."

Op de Vrijdagmarkt had men op het voetstuk van het standbeeld van Keizer Karel, dat daar tot 1794 nog stond vooraleer het door de Fransen neergehaald werd, het volgende opschrift aangebracht :

"Al hebben wy wat lang van agter uyt gebleven.
Wy hebben honderd op en vaegen nu twee schreven.
Den Bruggeling hield hem met vyftig boven Jan,
Omdat zedert dien tyd hy niet met al meer kan."

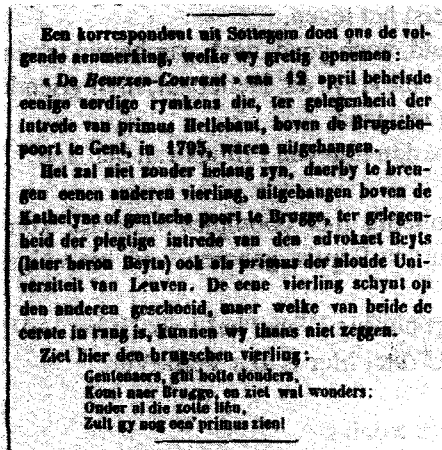

Fig. 8. Ingezonden stukje uit Gazette van Gent met een "vierling" of vers van 4 regels op de Brugse primus Beyts (1793).
 Bibl. Rijksuniv. Gent G13638³⁹.

Deze spreuk maakt allusie op de Brugse primus Beyts uit 1782 (Fig. 8) ""Zie gie van Bruhhe, zet joen van achter") en was opgesteld in de taal van de teerlingbak ("schreefkes voagen" of krijtstreepjes uitvegen) en van het kaartspel ("vijftig boven").

Boven de deur van drukker Spillebaut op het Steendam, waar Hellebaut in zijn jeugd nog gewerkt had als opsteller :

"Door mijne boeken heeft de konst
 in Hellebaut haer werk begonst.
 Ik liet hem de beginsels lezen
 van 't geen hem nu doet Primus wezen
 Als hy myn kraem droeg naer de merkt
 wierd reeds 't verstand in hem bemerk
 Zyn drift om alles na te speuren
 voorspelde wat eens moest gebeuren.
 Aen een minnaar van de konsten
 toon ik geirne mijne jonsten
 Doen zulk eenen zegenpraelt
 mijnen winkel roem behaelt." (Fig. 9)

De hele viering bleef echter niet alleen beperkt tot stoeten en ceremonies de 25e augustus. Nog verscheidene dagen gingen de feesten ter ere van de primus door. Zo was er op 28 augustus bvb. een groot concert (Fig. 10) waaraan alle autoriteiten deelnamen en dat plaats had in het theater van het college der Au-

¹
 Door mijne boeken heeft de kroon
 in hellebaut haer werk bejondt.

²
 ik liet hem de beginseld leeten,
 van 't geen hem nu doet primus werden.

³
 als hij mijn kraem droeg naar de markt,
 wierd velds 't verstand in hem bemerkt.

⁴
 zijn drift om alles na te speiven
 voor spelde, want eend moest gebieven.

⁵
 den een' minnaer van de konsten
 toen ik geene mijne jonken

⁶
 Toen zilt eenen toeyngende
 mijnen winkel oom bekele

een boek lijp een Ph. Spillebaut boekdrukker
 op hellebaut in St. Augustinus

Fig. 9. Verzen "aen het huys van Ph. Spillebaut boekdrukker op Steendam in St. Augustinus", waar Hellebaut in zijn jeugd nog gewerkt had als opsteller. Bibl. Rijksuniv. Gent G13638³⁶.

gustijnen, dat nu ingenomen wordt door de Koninklijke Akademie voor Schone Kunsten in de Akademiestraat naast de brandweerkazerne. Men speelde er een cantate en een marche van de Gentse toondichter Ots. Het orkest was samengesteld uit zowel beroeps- als amateurmuzikanten en was 55 man sterk, wat toen een enorm aantal was.

De 1e september bood het Vleeschouwersambacht een schitterend banket aan, gevolgd door een bal. 's Anderendaags : nog een banket, maar nu aangeboden door de klerus van het Spanjaardenkasteel. Nog diezelfde avond gaf de Kamer van Rethorica "De Fonteynisten", een voorstelling met een apotheose, waarin op de Parnassusberg een gigantisch beeld van de primus schitterde, dat door 7 muzen omringd was en door Apollo en Mercurius gekroond werd. De hele

REPERTOIRE
DU
CONCERT.

PREMIER ACTE.

1. Overture de Lodoïska par Cherubini, suivie d'un Chœur du même Opéra.
2. Sinfonie de Sterkel, N.º 1.
3. Ariette de Cimarosa, chantée par Mlle HOOGSTOEL.
4. Trio du Marquis Tulipano, chanté par Mlle DE WAËLE, Messieurs BARTH & OTS.
5. Morceau de Sinfonie.
6. Scène cé Giordani, chantée par Mlle BERNAERT.
7. Finale de la Sinfonie.
8. Cantique analogue à la fête, chanté par Mr. OTS.
9. Quatuor de l'Impresario, chanté par Mlles DUPRET & HOOGSTOEL, Messieurs OTS & BINON.

DEUXIEME ACTE.

1. Ouverture de la Bataille d'Ivry par Martini.
2. Couplets Analogues à la fête.
3. Sinfonie d'Haydn, N.º 24.
4. Ariette de Giordani, chantée par Mlle DUPRET.
5. Hymne analogue à la Fête.
6. Morceau de Sinfonie.
7. Rondo de Borghi, chanté par Mr. OTS.
8. Morceau de Sinfonie.
9. Air de Gretnick, chanté par Mlle DE WAËLE,

CHŒUR GÉNÉRAL ET A. ?.

A V I S.

Aux Membres ne sera admis au Concert sans être
Membre de la Société d'Amateurs.

Chaque Carte des Dames ne servira que pour une
personne.

Les étrangers ne seront admis qu'en souscrivant.

Le Concert commencera à 5 heures & demi de soir.

G. 13638⁴⁰

Fig. 10. Programma en toegangkaart van het concert in het theater van het college der Augustijnen op 28 augustus 1793 om 17 uur 30.
Bibl. Rijksuniv. Gent G13638²⁵ en G13638⁴⁰.

bedoening kan ons nu zeer pompeus overkomen, doch was eigen aan de tijd. De 7de september gaf het Nederlands gezelschap dat toen in het theater van Sint-Sebastiaan op de Kouter optrad, een grote gala-voorstelling met een gelegenheidsstuk ter ere van de primus. Het bleef ook daar niet bij. Al deze feesten, stoeten, banketten en toespraken waren slechts zaken van voorbijgaande aard en de Gentenaars wilden hem ook nog enkele tastbare herinneringen van hun bewondering nalaten. Zo werden hem vele geschenken aangeboden door de overheid, de ambachten en rijke particulieren. Daarvan een volledige opsomming geven zou ons te ver leiden. Laten wij er slechts de belangrijkste van opnoemen. Naast de zilveren gegraveerde lampetkan (Fig. 11) met bijhorende teil, die hem door het stadsbestuur aangeboden was, kreeg de primus nog een beurs met 150 dukaten van de Staten van Vlaanderen, van de Société littéraire een gouden tabaksdoos met 116 dukaten, van een niet nader te achterhalen vereniging : 50 gouden Louis, van een groep rijke burgers een Chinees porceleinen servies gevuld met 100 dukaten, van het kapittel van Sint-Baafs, 100 pond grooten, van het Koninklijk College een grote gouden medaille en 50 dukaten en van de schuttersgilde van Sint-Antoone eveneens een grote gouden medaille (Fig. 3).

Er is ook wat "afgedicht" geworden door echte en vermeende po  ten die in het Nederlands, het Latijn of het Frans de prestaties van de laureaat in de meest pompeuze en gevleugelde bewoordingen zijn triomf lieten beleven. Een groot gedeelte is achteraf ook gedrukt uitgegeven en deze blaadjes vonden een greti-

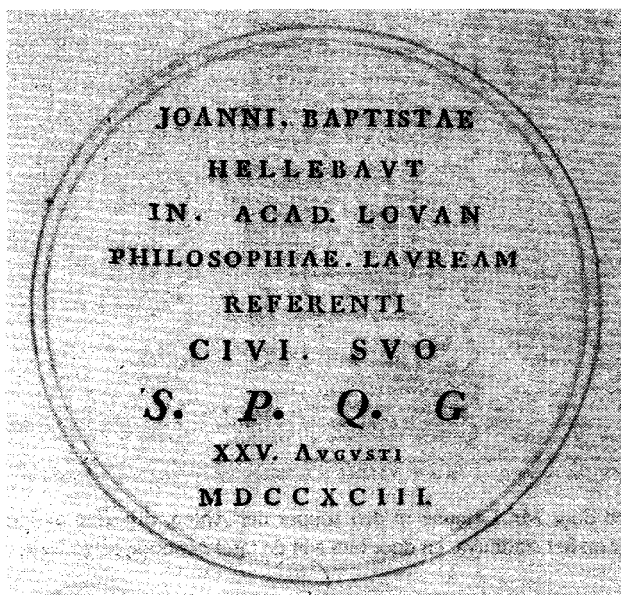

Fig. 11. Inscriptie op zilveren lampetkan aangeboden aan de primus. Ontwerp op papier. (Bibl. Rijksuniv. Gent G. 13638).

63

*Gelezen door Mr. Lejeune in den souper der Abten, dijsdag avond
op de groote cavalcade Kamer op het stadhuys, en door hen aan de tafel genoode uitgedeelt.*

LETTER-TUYLTJE.
Gelezen door het Genootschap van RHETORICA, (gevoel Poetijes) om het Kroon-lyk Hoofd van
JOANNES-BAPTISTE HELLEBAUT,
GEBORTIG VAN GEND,
ZOOON VAN GUILIELMUS ENDE VAN MARIE MINNE.

Ter gelegenhed dat Hy, op den 20 Oogst 1793 kwam LOVEN, als PUNUS der Philosophia uytgeroepen zynde, vergetelheid is wed'geheit in 1792 geboren. Sed den 25 der 17de maand.

AEnvaerd, Minervas kroost! nyt dazenden verkooren;
Uyt 't Burger-bloed van MINNE en HELLEBAUT gebooren;
In Odoeffers Vest,
Deels onvolwasse Blaen, door bliexens woest beensert,
En by 't konstlievend deel oneyndlyk meerder waerd,
Dan all' den glans van 't Goud, van Pausen en Salliten,
Waer mē geboort' ons kan, als hy geval, verrijeren
En stegs den hoogwood loechte.
Zy worden neegheboort van 't geendche Jong lingschap,

Der ook nas Laur' ten dingt, maer op een laegen trap
Van Pynsch' arnyk' ten blyft, door weder waerdigheden,
Die d'Alvoortzichtigheyt doch synd lyk sal onledig.
En doemen voor allyd
Ja, daerdlyk doen staen, dat wyze Overheen.
De Konst beschermers syn, als eertyds de Alceen.
Vergeest gekeerden Heer dees' kleyn' ontzorgingens;
Wilt van om geendche Nympfi dees' schraef Geschenk ontsingen,
Un' komte toegereyd.

G E Z A N G.

Hoe zal ik Uranizingen,
Die d'uytspanning der Hemel kringen
Meel met een Paffer en een Hoek;
En waeg wat legt myn Ruwe toonen
Rueds' opheft, wyl ik die neg zoek.
Zal zy dit stout bestien verschouwen?
Ja wel! die stout verschouwtz my,
Mids dat myn Nemen haer zuster zy.

Uranie, die langs de haeren
En tusschen klip en strand getaeten
Ons hrengt tot op een ryke Rēe,
Waer wy ons Selip met rebatten loeden.
Keert eens my ogen van de Zee;
Die nyt den hel-hut zal verzauden;
En ziet den waerdalen dingeing.
Die nyt op need' nu ginst ontfing.

Wancker den Griek zyn eerste wond'ren
Dierf opene hogen toon doen dond'ren;
Het Volk toon toon de waerdheid doof,
Verrikt, verbaad en ongetegen,
Viel in een luyf van hyge loef.
Sigt Tempels die den bedrogen
En schijnt Socrates Gift en loon,
Die hun den weg der zeden toon.

Gy! die, wyl wy zegen vieren.
Wys nyt, wat Graden ons Mortieren
Den schuyt'leek van den vyand vint;
Verrielt de Fabel en haer Schimmen;
Die heden nog een volk verblind.
Die doet nu konst ten toppunt kluimen;
En zoo g'haer nieuwe Tempels stig,
Dat Doud en Godsdiens die verlig.

Voltrekt 't geluk der Genetieren,
Dat in geen Kenw hun is weetraeren,
Denkt haer oerhoofdes inoorling
De waerdheid in, voor al zyn dages.
HELLEBAUT, wie ik thans zing,
Kont gy dit ligt des Hemels draegen,
Gy word den grootsten Letter-held,
Zoo u al om een straat verzeld.

Hoe yrig dat wy U onthoelen!
Hoe staetig dat gy ook mogt praelen!
Daer blyft nog een Triumph voor Gend,
Gy zult in' garen steeds besteden.

Op dat de Duvel-oor haer niet schand
Gans' urooren Praet als die der waken
Be date een Wyze, die kenkent
Zyn Mees' sinne als die der waken.

G E Z A N G.

Oen men een Letter held e'atheen
Vanc' wederkoerend, praelen
Was Vreugd en Luyf, eigenen,
En deed' men Dichters heelen,
Om zynen wervd'elenden Lof,
Te galmen tot een sterren hof,
Zyn daeden al in merien.

Daerom, Apollo Jong lingschap!
Wilt rokkelen nu' ansoeren,
Schoon wy noch staen op d'ervien trap
Wierf doch nu' yvereren
Wat d'Oerecheyd thans wond' behoont,
Dat Wetenschap het vromdeel toont,
Verkrigt men Konstmaeren.

Heer HELLEBAUT! seuerd dees' Kroon,
Uw' Konst ter eer verlost;
Het is des Overwinners Loon,
Nac dat hy heeft gevoelen
En weerkome nyt Minervas veld,
De Mees' slagers heelt verstedt,
Die 't zelfde dorwit roeten.

Uw' Naem zal reuwig staen geprent,
In de galing nu' Boeken,
In weerdw' van den Nyd, gewent
Op waren Roem te slucken
Want zoekt men nu' een Erenner
In de Kronyk, sints honderd jaer,
Men zou' doch vrecht' loen zoeken.

G E Z A N G.

Stem: Jeds in celbre Esperce.

Wel te begrypen 't goon' men zegt
En op anders niet te steunen,
Ziet daer is regt
Den Grond die waerdheid legt,
En waer op Konst alleen mag steunen.
Door Begryp, Oordeel en Verstand
Word Wetenschap ons ingepant.

Die in zyn heeld een winkel stig
Vol van onbegryp'eligheden,
Voor zyn geest
Schynt te vergeest het licht,
Van 't geen hy leert wat hy geest viden
D'oor Begryp, Oordeel en Verstand
Word Wetenschap ons ingepant.

Maer dezen heeft op 't Zyn' gelouwt,
Al wat den mensch kan zekker treuen,
D'kter Hellebaut,
Proef, verwerpt of behoont,
En hem all' Konst haer zien vercoeren
D'oor Begryp, Oordeel en Verstand
Word Wetenschap hem ingepant.

P E T I T I E N.

Ant: L'Amour est un Estimez temporel.

Ants ce peuple genereux
Si lauteur dans l'histoire
Ne connait point d'autres jens
Que celui de la gloire;
Pour recompenser leurs travaux,
La Grèce plaça ses Haros,
Au Temple de memoire.

Le Dieu qui conduisit les chant,
De cette Féie antique
Fait ouir ses nobles accents
Dans notre Illustrique;
Et prenant son sublime essor
Exprime sur sa harpe d'or,
L'Allegresse publique.

Après une trop longue nuit,
Un saire vient d'éclaire
Et cette Aurora qui nous luit
En promet plus d'éclaire.
HELLEBAUT vaiquant ses ritaux
Annonce de plus grands travaux
Dont Gend déjà s'honneur.

Je vois gravé dans l'avenir
L'Éternel témoignage,
Qui portera le souvenir
D'un savant et d'un sage;
Et la Flandre ouvrant ses écrits
Dira cet homme fut jadis,
Le flambeau de son âge.

TE GEND, yrt de Druktery van J. F. VANDER SCHUEREN, by den Berg van Bermstighelyd.

Fig. 12. "Gelezen door Mr. Lejeune in den souper der Abten, dijsdag avond op de groote cavalcade Kamer op het stadhuys, en door hen aan de tafel genoode uitgedeelt." (Bibl. R.U.G. G.13638).

ge afzet bij de chauvinistische Gentenaars. Originelen kwamen in privé-collecties terecht. Enkelen wist ik voor U op te diepen uit de bibliotheek van de Rijksuniversiteit te Gent. (Fig. 5, 9 en 12)

Als wij ons uitgesloofd hebben om al deze details weer te geven, is het maar om U een idee te geven van de karakteristieke wijze en de hoge mate van euforie, waarmee de Gentenaars aan hun fierheid uiting gaven over het feit dat één van hun stadsgenoten "de glorierijke palm bemachtigd had in de vreedzame strijd voor Wijsheid en Schoonheid". Diezelfde fierheid en dat zelfde chauvinisme vinden we later kleinschaliger terug in de buurt waar de primus van de lagere school door de kleine man gevierd werd, maar meer daarover in een volgend hoofdstuk.

In het resolutieboek vinden we de gedetailleerde onkostennota van de hele feestelijke inhuldiging ten bedrage van de niet geringe som van 866 ponden. De lampetkan met toebehoren kostte de stad 191 pond om ze te laten bewerken door de vermaarde graveur Tiberghien. In deze 866 pond zitten natuurlijk nog niet eens de kosten die door de gilden, ambachten, broederschappen, magistratuur en particulieren gemaakt zijn.

Voorwaar, onze voorouders konden vieren en hun verdienstelijke kinderen eren. Het is inderdaad lang een gebruik geweest in onze provincies, en inz. te Gent, dat schitterende leerlingen plechtig werden gevierd door hun stad, of althans door hun bureu. Dit gebeurde bijv. nog in 1842 toen vijf jonge Gentse afgestudeerden de lauweren van de eerste Universitaire Wedstrijd wegkaapten. Bij de viering van Hellebaut in 1793 was ook van belang dat de stad nagenoeg in oorlogstemming leefde, en dat de feestelijkheden voor een graag benutte afwisseling zorgden.

Sedert die laatste week van augustus 1793 zou Jan-Baptist in de Gentse volksmond 'Primus Hellebaut' genoemd worden en bij zijn stadsgenoten tot vele jaren na zijn dood een graag geziene figuur blijven.

Velen zullen zich misschien afvragen hoe het verder met onze primus afliep. Toen Napoleon Bonaparte soldaten nodig had, wist Hellebaut vrijstelling te verkrijgen van legerdienst door in staatsdienst te treden en een lerarenambt te aanvaarden in de Ecole Centrale, het huidige Atheneum op de Ottogracht.

Omstreeks 1800-1801 wordt hij ingeschreven als "rechtsgeleerde binnen Gend", echter zonder praktijk. Hij woonde toen in de Marjoleynstraat (Magleinstraat). Als in 1803 Pieter Botte een nieuwe gesubsidieerde school opricht, wordt hij belast met het onderwijs van het handelsrecht. Hellebaut verhuist in 1804 naar Onderbergen en laat zich aan de balie te Gent inschrijven.

Men mag aannemen dat hij o.a. raadsman was van zijn beroemde tijdgenoot Lieven Bauwens (1769-1822), te meer dat de twee logebroeders waren van de Gentse vrijmetselaarsloge "La Félicité Bienfaisante". Hellebaut werd er ingewijd op 16 juli 1805 en werd er nog hetzelfde jaar Voorzittend meester. Twee jaar later wordt textielabrikant Lieven Bauwens - toen reeds ex-burgemeester

P R A E L - G E Z A N G ,

Tot lof van den zeer geleerden Heer Mynheer JOANNES BAPTISTA HELLEBAUT, PRIMUS der Univerfiteyt van Loven in het Collegie de *Lelie* op den 20 Augufft doende zynen Solemnelen Intrede binnē Gend, zyne geboorte Stad op den 25. Augufft in 't jaer:

JOANNES BAPT. HELLEBAUT HY IS WAERLYK DEN LUYSTER VAN LOVEN ENDE VAN GEND.

Stemme: *Op eene aengenaeme wyze.*

I.
Fama wild de Trompe fleken
en blaest vreugde galmen uyt,
laet hier geene vreugd ontbreken
door een aengenaem geluyd,
want wy alhier genieten
veel eer ende geluk,
laet geen vreugden u verdrieten
feld ter zyden allen druk,, wat geluk.

II.
GEND heeft dezen dag bekomen
naer een eeuw en meer geleen,
waer op dat een ider roemen
voor die hier komt ingetreen,
HELLEBAUT vol van eeren
PRIMUS van Loven klaer,
dat men zyne lof vermeeren
van zoo grooten Iveraer,, het is waer.

III.
Nog geen twintig jaeren
is hy oud als hy bekemt
glorie trap van de Leeraeren
Mine va in vreugden fweemd,
g'hebt nu de rechte reden
den PRIMUS vol verftand
komt met vreugden ingetreden
vol van luyder triomphant,, t'allekant.

IV.
Flora wild ook kroonen vlegten
van het fchoonfte bloem gewas
om die op het hoofd te hegten
ook vlegt lauwer krauffen ras
om het groot verftand te cieren
van HELLEBAUT alhier
wy nu over al zien zwieren
vreugde vlaggen vol plezier,, nu alhier.

V.
All' de Arken faen verheven
binnen onze Gendfche Stad,
t'fchynd den iver gaet herleven
over dezen weerden fchat,
de Vleefchouvery faemen
en de Vifch-koopers med'
ftellen hun geheel bekwaemen
op dezen blyden Intre,, in ons Sted'

VI.
De Triumph- en ander Klokken
luyden faemen fray accort,
om dat Loven heeft ontlokken
een verftand het gonne word
nu tot PRIMUS verheven
m'hoord het Bevaerd zoet geklang
zy den held als doen erleven
ider een gaet wel in rang,, vreugden gang.

VII.
Veele Geest'lykheden wenschen
aen den PRIMUS veel geluk,
ook benevens veele menfchen
dat den Heer, hem van veel druk

dien wild alhier bewaeren
al tot voordeel van Gods kerk
en hier hy mag vergaeren (merk.
daer het eynde kroond het werk,, al zoo

VIII.
De vier Guldens fchoon in praede
trekken naer de Keyzer-Poort,
tuffchen duyzend falvaaden
men alhier niet anders hoord
en zy verwillekomen
ouzen Heer en PRIMUS daer,
van de Gendfche Maegd al 't roemen
wy en vreezen geen gevaer,, nog misbaer.

IX.
Zy met eenen hem inhaelen
alle d'huyzen zyn vergierd
HELLEBAUT hier zegepraete
's avonds men all' iv'rig viert,
met Pektonnen en flaecken
en Lanterns en Gedicht
g'heel de lucht flaet als in blaeken
al de huyzen meelt verlicht,, fchoongezigt.

X.
G'heel de vrydag-merkt in 'tronden
met Theaters Triumphael
om den lof daer te verkonden
met gezang en muficael,
de veldftracete ook med'
alwaer dien Held geboren is
toonon ook veel plegtigheden
al tot een geheugenis,, nu gewis.

XI.
Emmers g'heel de Stad in vreugden
ider een roept overluyd
kroond den PRIMUS om zyn deugden,
ider galemt wenschen uyt
van geluk ende vrede,
jae ik hoor *Apolos* Choor
die de logt doorklettert mede
door een aengenaem gehoor,, vollen

XII. (Choor.
Geluk Vader ende Moeder
Broeders Zuffers, vrienden all'
d'heer PRIMUS als een behoeder
hier nu op het aerden dal,
die heeft u Godt gegeven
vol van wysheyd en verftand
waer door hy nu word verheven
als PRIMUS nu triomphant,, in ons land.

XIII.
Laet ons t'faem den Heere loven
ende wenschen dat hun fpaert
Godt de Wysheyd van hier boven
ook den Hemel hem bewaerd,
op dat hy hier lange tyden
mag vol wysheyd en verftand
leven tot een groot verblyden
van geheel ons Nederland,, Triumphant.

E Y N D E.

Fig. 13.

(1800-1801) - er op 24 januari 1807 opgenomen. Hij was toen raadsheer bij de Prefectuur.

Over Hellebauts verdere rechtspraktijk is niet veel geweten. Omstreeks 1815 zou Hellebaut door het Gentse stadsmagistraat in zijn hoedanigheid van advocaat geraadpleegd worden om de restitutie te bekomen van een aantal kunstwerken die in 1794 door de Franse revolutionaire troepen waren geroofd. Deze opzet slaagde gedeeltelijk en een zestal schilderijen (waaronder panelen uit 'De Aanbidding van het Lam Gods' der gebroeders Van Eyck) werden aan de stad terugbezorgd.

Dat Hellebaut een grappenmaker kon zijn, wordt door de volgende anecdote getoond. Tijdens het staatsiebezoek van Napoleon te Gent in 1803, zou Hellebaut verantwoordelijk geweest zijn voor de volgende inschrijving die op het Klein Vleeshuis (Korte Dagsteeg : vroegere bioscoop Savoy) zou geprikt hebben :

'A Napoleon le Grand
Les petits bouchers de Gand.'

Deze inschrijving gaf aanstoot omdat ze insinueerde dat Napoleon zelf een 'grand boucher' was; blijkbaar was dit evenwel niet de officiële bedoeling en kon de inschrijving als volgt verantwoord worden : te Gent was er toen een Groot Vleeshuis (aan de huidige Groentenmarkt) en een Klein Vleeshuis, dus ook 'grote' en 'kleine vleeshouwers,' zodat de uitdrukking 'les petits bouchers' volledig te goeder trouw werd gebruikt en geenszins de bedoeling had Napoleon als een groot slachter te bekladden.

Toen Willem I, koning der Nederlanden, in 1816 de Gentse universiteit oprichtte, benoemde hij Hellebaut, De Ryckere en Haus bij koninklijk decreet tot professoren aan de rechtsfaculteit. Hij houdt op de Ottogracht in de voormalige Baudeloo-abdij college in het Latijn.

'Il fut le modèle des professeurs', schrijft Norb. Cornelissen, en zijn collega Schrant getuigt over hem als volgt :

'Overigens stond zijne woning voor een ieder open; allen bejegende hij met vriendelijkheid. Zijne kweekelingen vooral mogten daarvan de blijken ontwaren. Gaarne was hij in hun midden. Zij vreesden hem niet; zij beminden hem, als hunnen vriend en vader. Dikwijls begeleidden zij hem naar zijn huis, en vonden aldaar het gunstigste onthaal. Was er iemand onder hen, die zich bijzonder onderscheidde, hij mogt op Hellebaut's voorspraak en bijstand hopen'. Bij zijn eerste studenten was de jonge Gentenaar Hippoliet Metdepenningen (1799-1881). Hellebaut werd zijn patroon en droeg hem als stagiair voor aan de balie. Wanneer Metdepenningen in 1868, na vijftig jaar beroepspraktijk aan de balie door zijn confraters gehuldigd wordt, zal hij met ontroering de lessen herdenken van zijn meester Jean-Baptist Hellebaut.

Ondanks zijn zwakke gezondheid dragen zijn collega's hem in 1819 eenparig

voor om voor het academiejaar 1819-1820 door de koning als Rector Magnificus te worden benoemd. Wellicht vermoedden zij dat hij niet lang meer te leven had. Hij zou inderdaad op 27 oktober 1819 op 45-jarige leeftijd in zijn woning overlijden.

Professor Dr. Guy Schrans schrijft in 1974 over Hellebaut :

'Hellebaut is geen industrieel pionier geweest als Lieven Bauwens, geen politicus en maecenas als Karel Van Hulthem, geen geniaal jurist als J.J. Haus, of geen baanbrekend arts als zijn wat jongere tijdsgenoot J. Guislain. Wèl was hij een rasechte Gentenaar : werkzaam, zelfstandig van geest, open op de wereld waarin hij leefde, pittig en joviaal, en een graag geziene mensenvriend, die tot lang na zijn dood bij de Gentenaren zeer populair is gebleven.'

In ons volgend nummer, deel III : "Getuigenissen".

Eddy LEVIS

NOTEN

- (1) Uit een lofdicht van 18 augustus 1793 : "Loon der neistigheid toegepast aen den Seer geleerden heer Joannes Baptista Hellebaut Primus der universiteit van Loven ende aen hem opgedragen door eenen minnaar der wijsheid den 18 augusti".
- (2) Chronogram : komt van het Grieks kronos : tijd en grafos : noteren. Het is een soort "jaartalvers" of rijmpje waarin een aantal letters groot kapitaal gedrukt zijn, die samen een jaartal in Romeinse cijfers vormen. Hier 1793 :

heLLebaVt De LaVWeren VerClerD U WYsheD
 50 50 5 500 50 5 10 5 100 1 500 5 10 2 500

som = 1793
